

Rapport om utvärderingen av implementeringen av CEQ¹ på LTH

CEQ-projektgruppen kan konstatera ett stort engagemang för debatten kring LTH:s system för rapporterande kursutvärdering. Inledningsvis vill vi tacka för de svar som inkommit angående utvärderingen av implementeringen av CEQ på LTH.

Sammanfattning

En stor spridning kan konstateras bland de inkomna svaren. För många av frågorna gäller att diametralt motsatta åsikter eller uppfattningar finns representerade. Det framgår att då vissa svarande inte ser någon mening med systemet eller inte accepterar inriktning och genomförande, kan andra uttrycka stor nöjdhet med och uppenbar förståelse för hanteringen av samma sak. Några av de vanligaste åsikterna redovisas nedan:

En ofta förekommande källa till frågor eller missnöje är CEQ-enkätens frågor. Många av de svarande tycks anse att alla eller vissa av frågorna saknar relevans. Vidare förekommer uttryck för att frågornas praktiska tolkning kan vara svår att greppa.

Rutinerna kring ifyllandet av CEQ-enkäterna tycks ha skapat många bekymmer. Det finns en lång rad olika åsikter om diverse aspekter av frågan. För- och nackdelar med olika tillfällen för ifyllande presenteras. Många efterfrågar också möjlighet till ifyllande via webben. CEQ-projektgruppen arbetar för att det ska bli möjligt med ifyllnad via nätet.

Tidsplanen för arbetsprocessen kring den rapporterande utvärderingen får mycket kritik. De svarande tycker att olika delmoment bör flyttas, att de olika tiderna bör förlängas, och att informationen om vad som gäller bör bli tydligare. Tidsplanen har justerats efter hand, och fortsatt anpassning kommer att ske. Informationsarbetet utvecklas fortlöpande.

Vidare framkommer att somliga är oroliga för eventuella utmattningseffekter, t ex att studenterna skulle tröttna på att fylla i enkäter och därmed sluta helt eller börja slarva. Detta är en allvarlig fråga, som förtjänar noggrann uppföljning. CEQ-projektgruppen övervakar fortlöpande svarsfrekvenserna, och olika åtgärder för att öka förståelsen för systemet bland studenterna arrangeras.

---

¹ CEQ står för "Course Experience Questionnaire"

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING	1
BAKGRUND	3
RAPPORTENS STRUKTUR.....	3
INKOMNA SVAR OCH CEQ-PROJEKTGRUPPENS KOMMENTARER	4
1. Enkäten i stort	4
1.1 Nyttan med de data som genereras.....	4
1.2 Relevansen för utvärdering av den pedagogiska processen.....	8
1.3 Nyttan som underlag för pedagogisk diskussion.....	10
2. Informations- och utbildningsaktiviteter.....	12
2.1 Informationsmöten för lärare	13
2.2 Lunchseminarier om användning av CEQ-arbetsrapporter.....	13
2.3 Workshops/informationsmöten för studieråd.....	14
3. Skrifter.....	14
3.1 ”Policy för utvärdering av grundutbildning”	14
3.2 ”Anvisningar för rapportering kursutvärderingar inom civilingenjörs- och brandingenjörsutbildningarna vid LTH”	15
3.3 ”Arbete med CEQ HT03, Kursansvariga lärare”	15
3.4 ”Vad är CEQ? – Ett nytt kursutvärderingssystem på LTH”	15
3.5 ”Lathund för tolkning av CEQ-arbetsrapporter”	16
3.6 Arbetsrapporter för de utvärderade kurserna	16
3.7 Slutrapporter för de utvärderade kurserna.....	18
4. Information på nätet.....	21
4.1 Utvärderingssidan.....	21
4.2 CEQ-servern.....	21
5. Hanteringsprocessens olika delmoment.....	22
5.1 Distribution av enkäterna	23
5.2 Utdelning-ifyllande-insamling av enkäterna.....	24
5.3 Censurering av enkätsvar	26
5.4 Sammanställning av enkätaterialet.....	26
5.5 Distribution av arbetsrapporter.....	27
5.6 Tolkning av arbetsrapporter	27
5.7 Diskussionsmöten om arbetsrapporter	28
5.8 Skrivande av kommentarer till slutrapporter.....	29
5.9 Distribution och publicering av slutrapporter	30
6. Övrigt	31
7. Vad tycker du främst behöver förbättras i arbetet med CEQ-utvärderingarna?.....	35
8. Vad tycker du fungerat bäst i arbetet med CEQ-utvärderingarna?.....	36

Bakgrund

Fån och med höstterminen 2003 bedrivs inom ramarna för LTH:s system för rapporterade kursutvärderingar ett omfattande arbete. Arbetet kretsar kring kursvisa undersökningar med CEQ-enkäter. Den arbetsgrupp, CEQ-projektgruppen, som ansvarar för det centrala stödet för detta arbete, och under uppstartsfasen även för framtagandet av administrativa system och för utbildning, har som en del av sitt uppdrag att utvärdera implementeringen av LTH:s system för rapporterade kursutvärderingar. I denna rapport redovisas resultaten av en enkätundersökning där samtliga personer och instanser som varit direkt inblandade i arbetet inom systemet för rapporterade kursutvärderingar erbjudits inkomma med synpunkter och förslag angående systemets implementering.

Enkäten har gått ut till samtliga lärare som var kursansvariga lärare för någon CEQ-utvärderad kurs under LP1 eller LP2 under hösten 2003, samt till alla utbildningsledare och alla studieråd som varit involverade i arbetet med utvärderingarna. Totalt inkom 23 personer eller studieråd med svar; Nio kom från utbildningsledare, tolv kom från kursansvariga lärare och två kom från studieråd. Några personer som fick enkäten två gånger svarade också två gånger. Dessa räknas här endast en gång var. Svar från utbildningsledare som svarat i egenskap av kursansvarig lärare har placerats i gruppen utbildningsledare.

Förfrågningen sändes ut i två omgångar, och svaren har kommit in under en tidsrymd av ungefär två och en halv månad. Somligt som i de inkomna svaren efterfrågas eller tipsas om hann omsättas redan innan svarstiden gått ut, som t ex rättande av stavfel i de olika CEQ-rapporterna eller förändringar av vissa hanteringsrutiner.

En av de viktigaste avnämarna med intresse i kvalitetssäkringsarbetet är utbildningsnämnderna. Dessa har inte blivit tillfrågade i denna utvärderingsomgång. En undersökning av utbildningsnämndernas erfarenheter och åsikter i frågan planeras till HT04.

Den förhållandevis ringa mängden personer som svarat, och i viss mån undersökningens utformning, gör att de svarandes representativitet relativt hela LTH inte är perfekt. Därmed bör inga slutsatser angående olika åsikters fördelning eller styrka över LTH dras utifrån materialet. De inkomna svaren ger emellertid en mycket varierad och informationsrik bild av olika synsätt på och uppfattningar av diverse frågor kring implementeringen av CEQ på LTH inom ramen för LTH:s system för rapporterade kursutvärderingar.

Rapportens struktur

Resultatredovisningen i denna rapport följer strukturen hos det utskickade frågeformuläret, så när som på att en rubrik lagts till: Studieråden som svarat har kommenterat ledet med censurering av fritextsvar, vilket fått en egen rubrik under "Hanteringsprocessens olika delmoment".

Fråga för fråga presenteras samtliga inkomna svar. Inkomna synpunkter, kommentarer och tips om själva implementeringsutvärderingsenkäten redovisas ej. Vissa stavningsjusteringar har gjorts, för att underlätta för läsaren. Efter de inkomna svaren för en fråga följer sedan kommentarer från CEQ-projektgruppen.

Mellan svaren från varje uppgiftslämnare finns en tom rad. Ett stycke innebär alltså en svarande. Uppgiftslämnarna förekommer inte i samma inbördes ordning för varje fråga, och

alla har inte svarat under alla rubriker. Vissa har svarat enligt en egen struktur eller utan tydlig struktur. De bidragen har om möjligt delats upp och sorterats efter den i utskicket föreslagna strukturen. För svar som följt den av CEQ-projektgruppen föreslagna strukturen har ingen omsortering skett, vilket kan innebära att viss text möjligen kan upplevas som olämpligt rubricerad. Detta följer i så fall uppgiftslämnarens val av rubrik.

Det förekommer att man svarat direkt under rubriker av mellannivå. Då så skett presenteras vilken kategori uppgiftslämnaren tillhör inom hakparenteser sist i stycket.

För att underlätta refererande till de inkomna svaren har de tilldelats löpande numrering, som visas inom hakparenteser först i vart stycke.

Inkomna svar och CEQ-projektgruppens kommentarer

1. Enkäten i stort

[1] I stort tycker jag att enkäten är bra. Jag har märkt en neråtgående trend i svarsfrekvensen, vilket skulle kunna tyda på att det är för många frågor. Det kan också ha att göra med att nyhetens behag har försvunnit samt tidpunkten den fylls i (mer om det senare). Det är givetvis svårt att prata om en trend efter två utvärderingsomgångar men det är en tydlig varningssignal. [UL]

[2] Jag inser inte varför jag ska satsa ännu mer tid på CEQ systemet med följderna av små justeringar. Jag anser CEQ som ett totalt misslyckande som kräver tvärstop. Förresten, förfrågningen gick till nästan 100 personer. Med ett tidsbehov på minst 15 minuter och en genomsnittslönekostnad på 400 kronor blir bara detta en kostnad på 10000 kronor. [UL]

[3] CEQ på alla kurser alltid kommer inte att funka! Välj ut vissa kurser och skifta år från år, annars kommer det att trötta ut både studenter och lärare!! [KL]

CEQ-gruppens kommentarer: Enligt högskoleförordningen är LTH tvungen att arrangera kursutvärderingar av alla kurser, så att samtliga studenter ges möjlighet att lämna sina synpunkter. LTH:s ambition bör vara att göra detta under sådana former att det verkar kvalitetsstärkande.

1.1 Nyttan med de data som genereras

Lärare

[4] Mycket liten, vad jag kunnat se hittills.

[5] Tvivelaktig Enkäten är inte gjord för att utvärdera en enskild kurs. Många frågor är irrelevanta. De sammanfattningar som genereras kan ge en helt felaktig bild av kursen. Frågornas utformning gör det svårt att tolka svaren. Vad har studenterna svarat på? Detsamma som frågeställaren avsett? Hur tolkar en "avnämare" frågorna? Sammanfattningarna är livsfarliga om de kommer i händerna på någon som inte vet under vilka förutsättningar som enkäten genererats. Även om studenterna tar enkäten på allvar de första gångerna kommer de säkert att tröttna om de utsätts för den i varenda kurs. Att svara seriöst på frågorna, med lite eftertanke, kräver säkert en halvtimme. Man kan nog räkna med att studenterna så småningom kommer att göra den på fem minuter, och att svarskvaliteten blir därefter.

[6] Bra hjälpmedel som hjälper läraren att reflektera över sin undervisning med fokus på lärandet

[7] Det är bra med en LTH övergripande utvärderingsstrategi. Utvärderingarna är bra på det sättet att de ger en god bild över hur teknologerna uppfattat kursen. Utvärderingarna är dock mycket allmänna och inte till så mycket hjälp för konkreta ändringar. Till exempel vill underlag för vilken laboration som bör ändras och hur den bör ändras. För detta behövs annan typ av utvärdering eller feedback.

[8] Ingen nytta

[9] Ersätter inte tidigare utvärderingssätt vad gäller fysikkurser med laborativa inslag

CEQ-gruppens kommentarer: [5] CEQ är framtagen för utvärdering av kurser, och de sammanfattningar som genereras ger en korrekt, om än inte fullständig, bild av hur studenterna uppfattat kursen. Hur avnämaren tolkar frågorna i CEQ är en viktig frågeställning, som bl a kommer att undersökas genom en enkät till utbildningsnämnderna under HT04. CEQ-projektgruppen vill påminna om att slutrapporterna, med sin tyngdpunkt lagd på kommentarer i text från KL, UL och SR, medför att avnämaren inte kommer i kontakt med frågorna på ett direkt vis, utan efter en kontextspecifik tolkning av vad de innebär. [9] CEQ mäter pedagogiskt viktiga faktorer, oavsett undervisningsmetod. Frågorna är synnerligen relevanta även för kurser med laborativa inslag. Det är vidare fullt möjligt att kursspecifikt inhämta studentsynpunkter på t ex laborationsinslag, om så önskas.

Utbildningsledare

[10] Ur kursansvarigperspektiv – sådär. Tidigare utvärderingar har gett bättre information om detaljer i undervisningen, om kursmåluppfylldes, osv. CEQ ger framförallt en värdemätare av kursen (ingen skillnad mot innan), samt underlag för att initiera mer övergripande pedagogiska funderingar om kursen (bättre än innan). Ur utbildningsledarperspektiv – bra. Data från samtliga kurser kan sammanställas för att se hur utbildningen mår avseende kurserna, ingenjörsfärdigheter och var åtgärder behöver vidtas. Nyttigt att kunna relatera till andra utbildningar på LTH för att kunna se vad andra gör bra o vad vi är duktiga på.

[11] Nyttan är väldigt liten. De olika poängtalerna ger inte mycket ledning när man skall bedöma hur en kurs har gått, förutom möjligen ”överlag är jag nöjd med denna kurs”. Fritextsvaren ger dock, naturligtvis, mera information.

[12] Mycket skiftande. Här kommer mina reflektioner om det som framkommer, och inte framkommer, ur enkäten: "BASFakta" inget att säga om, relevant basinformation. "Närvaro vid undervisningen" är för all del intressant men man skulle också vilja veta hur mycket tid (i timmar) som studenterna faktiskt lagt ner. Läsåret är upplagt så att studenterna bör lägga i medeltal 25 timmar i veckan på en 5-poängskurs under en läsperiod med 8 veckor (inkl tentaveckan) (enligt principen 1 poäng = 1 heltidsvecka = 40 timmar). Om studenterna lägger ner väsentligt mindre tid på en kurs men ändå klagar på för hög arbetsbelastning har vi ett problem när det gäller insikt i vad heltidsstudier på en teknisk högskola faktiskt innebär. Om de å andra sidan lägger ner väsentligt mer tid måste vi se över kursens omfattning. "Överlag är jag nöjd med den

här kursen" betyder tyvärr alldeles uppenbart "Överlag är jag nöjd med föreläsaren". Den frågan kan man alltså inte använda till att säga något om själva kursen, bara till att hänga läraren. En vit blaffa på förstasidan betyder att "vi älskade föreläsaren", en svart blaffa att "vi avskydde föreläsaren". Det är inte särskilt upplyftande eller konstruktivt och i förlängningen riskerar denna fixering vid att "allt är lärarens fel" att leda till att det blir svårt att hitta lärare som vill undervisa. Studenternas eget ansvar är inget som överhuvud taget nämns i sammanhanget, se mer längre ner. "Kursen känns angelägen för min utbildning" är bra. Den kan tala om ifall vi har marknadsföringsproblem på någon kurs som är central i utbildningen men som inte upplevs så. "God undervisning" består av två helt skilda delar. Den ena (4 frågor) utvärderar läraren (igen, se "Överlag är jag nöjd..."). Igen en fixering vid lärarens roll och en ignorering av studentens. Den andra delen (2 frågor) speglar studentgruppens storlek. En "masskurs" med mer än 100 studenter kan av resursskäl inte få höga betyg här. En kurs med få (högst 30) studenter, och därmed tid till individuell kontakt, får däremot lätt höga betyg här. Det gör det omöjligt att använda denna fråga för att jämföra olika kurser, eller samma, i sig lika omtyckta, lärare på olika kurser. "Tydliga mål" är användbar och verkar kunna detektera eventuella brister i detta under kursen. "Förståelseinriktad examination". Jag ser en tendens till att ju svårare tentan är, och/eller ju mer den avviker från extentorna, desto högre betyg får examinationen. I sig inget konstigt eftersom en tenta som testar om man verkligen förstått kursen, och därmed kan tänka själv, upplevs som svårare än en som testar om man memorerat standarduppgifter från extentor. Höga betyg här är alltså bra ur examinationssynpunkt men sammanfaller gärna med att studenterna klagat över att tentan var för svår. "Lämplig arbetsbelastning" lider av flera problem. För det första vet man inte hur mycket tid de faktiskt lagt ner. LTH räknar med en medelarbetsvecka på 50 timmar under 8 veckor på en läsperiod och det är inte säkert att studenterna är medvetna om hur mycket det faktiskt är. För det andra kan den inte tala om vad för hög arbetsbelastning beror på. Är det kursinnehållet som är för omfattande, är det kursupplägget det är fel på (för mycket inlämningsuppgifter tex), eller är det så att eftersom kursen går över två läsperioder bortprioriterar studenterna den under första perioden med självförvällad överbelastning under andra perioden som följd? Har man tur framgår det av fritextsvaren vad som gäller. För det tredje finns det inte något sätt att framföra att arbetsbelastningen är för låg! Citat från en fritextkommentar: "Fråga 24: Om man svarar 'tar helt avstånd', innebär det att volymen varit lagom eller för liten? (jag tycker lagom)." Vi vet att problemet finns på vissa kurser och behöver kunna detektera det. "Allmänna färdigheter" är tack och lov inte hopslagen i slutrapporten. Det är å andra sidan en uppsättning frågor som inte är särskilt intressanta på kursnivå eftersom de beror så mycket (dvs helt) på om momenten ingår i kursen eller ej. Däremot skulle frågorna kunna vara intressanta i en utvärdering av en hel årskurs eller en hel utbildning. Som det är nu känns det som att man slösar bort 6 frågor som man kunde använda till något bättre. "Fritextkommentarerna" är vår räddningsplanka! Här står, om man har tur, mycket av det vi behöver veta. Men tyvärr inte allt och man kan inte lita på att det är representativt. Saker som saknas i enkäten: Studentens roll i den pedagogiska processen berörs inte alls. Pendangen till "God undervisning" nämligen "Jag har ansträngt mig för att göra mitt bästa och tagit min del av ansvaret för att undervisningen ska fungera" saknas helt. Inte sällan dyker det i fritextsvaren upp kommentarer i stil med "min planering" under "Vad som främst behöver förbättras med kursen", vilket tyder på att detta inte är ett försumbart problem. Det är då helt orimligt att själva utvärderingen sker enligt principen "allt är lärarens, eller möjligen kursens, men aldrig mitt eget, fel". Tyvärr saknas allt som rör "har du lärt dig något vettigt på kursen?". En kurs må ha hur bra pedagogisk process som helst men

om man inte lär sig något nytt och användbart på den är den ändå värdelös. Vi behöver få veta detta och vi behöver veta det på alla kurser. Därför kan man inte bara säga att "ni kan ju ha en egen enkät som ni själva får sammanställa". Det känns inte meningsfullt att behöva lägga tid på att utföra ett stort parallellarbete som bättre kunde skötts centralt (och automatiserat). Se mer under "6. Övrigt". Något konkret som kan användas i diskussion med kursansvariga. Vissa kursansvariga har väldigt lätt att förklara bort dåliga utvärderingar. Har även varit med om kursansvariga som kastar utvärderingar och inte meddelar studenterna resultaten. I och med att slutrapporten publiceras har alla möjlighet att ta del av de data som genereras.

[13] De sammanfattande poängtalerna ger inte mycket.. "Överlag är jag nöjd med den här kursen" fungerar som en grov klassificering, vilket är bra. Boxplottarna i snabbrapporten ger absolut ingenting. Fritextsvaren är naturligtvis bra.

[14] Jag tycker den mesta data är av intresse. Eftersom så många program har en liten andel kvinnor ser jag ingen poäng i att redovisa skillnader mellan könen. Detta kan dock vara aktuellt vid samkörningar av flera rapporter

[15] Jag ser i grunden positivt på utvärderingssystemet, och tycker att den ger värdefull information.

[16] De fem grundfrågorna (god undervisning, tydliga mål, förståelseinriktad examination, lämplig arbetsbelastning och Allmänna färdigheter) är viktiga ingredienser i en väl fungerande kurs. Bland de olika delfrågorna finns en del som känns lite för dominerande och drar ner en bra poäng för mycket. T.ex. fråga 7 och 18 frågar båda efter hur den personliga återkopplingen har varit under kursen. Detta är viktigt ur pedagogisk synpunkt, det håller jag med om, men samtidigt är det saker som är svårt att göra i stor grupp. Det är många utvärderingar som får dålig poäng på just "god undervisning" tack vara att dessa två frågorna får mycket minus. Det känns inte helt rätt att den delen skall vara så dominerande och faktiskt inte synas i slutrapporten, när det finns mycket annat som varit positivt.

CEQ-gruppens kommentarer: [12] a) Svaret pekar på ett allvarligt problem med hur utbildningen på LTH är organiserad idag med intellektuellt krävande studier på upp till 50 timmar var vecka. Hur mycket studietid som kan eller bör läggas ner, och relationen mellan lärares och studenters åsikter i frågan, bör behandlas ingående. b) Angående påståendet att CEQ:s frågor skulle fixera vid läraren, men glömma bort studentens roll: Den centrala idén med CEQ är att den mäter hur studenter upplever sin lärmiljö. Det är huvudsakligen lärarna som har till uppgift att arrangera studenternas lärmiljöer. Det är däri lärarnas ansvar ligger – de har att skapa goda förutsättningar för studenters lärande. Det är kvalitén i detta arbete som undersöks med CEQ. Undervisning är lärarens ansvar, inte studenternas. c) Den utmaning att i kurser med många studenter skapa goda förutsättningar för individuell återkoppling som påpekas är en pedagogiskt viktig fråga, som CEQ kan hjälpa till att analysera. d) Vidare är CEQ i första hand inte till för att jämföra olika kurser med varandra, utan för att i utvecklingssyfte beskriva och att jämföra utfallet av ett kursgenomförande med målsättningarna för det samma. e) Inom skalan som mäter arbetsbelastningen finns fyra olika frågor. Dessa berör olika aspekter av vad som kan innebära olika arbetsbelastning. Därmed kan man med utgångspunkt från svaren på dem inleda en undersökning av vad som förklarar studenternas upplevelser av arbetsbelastning för en

viss kurs. I den utvärdering som ska ske utifrån CEQ-kursvärderingen kan man sedan fastställa specifika orsaker och föreslå eventuella åtgärder. [14] Programutvärderingar och CEQ-sammanställningar har visat på skillnader mellan könen. Oavsett ifall det är kvinnor eller män som är i minoritet är det viktigt att samla in och analysera data på så vis att man kan undersöka eventuella könsskillnader. Dessutom skyddas integriteten hos underrepresenterat kön, genom att inga data redovisas könsvis om antalet män eller kvinnor är färre än fem. [16] Att frågorna som berör återkoppling till studenterna ofta får låga värden vid kurser med många studenter är en intressant observation och en utmaning att ta tag i. Den KL (eller UL eller SR) som vill kan i en slutrapport kommentera att just feedbacken drar ner helheten i skalan "God undervisning". Detta bör i så fall lämpligen kompletteras med förslag på hur man kan åtgärda problemet.

Studieråd

[17] Fördelen med CEQs slutrapporter i förhållande till det gamla KA systemets kursutvärderingar är främst att informationen kommer ut snabbt.

[18] Underlag för diskussioner kring vad som kan förbättras. Framtida fördelas som att kunna jämföra kurser mellan olika år har ännu inte kommit fram (av naturliga orsaker). Bra att "problemkurser" blir mer tydligt framträdande.

1.2 Relevansen för utvärdering av den pedagogiska processen

Lärare

[19] Mycket liten, vad jag kunnat se hittills.

[20] Tyvärr upplever jag relevansen som låg. Orsaken är främst utformningen av vissa av frågorna. Låt mig kommentera några. (Jag använder det nummer frågan har på enkäten.)

9. I den kurs jag hade under lp 1 ingår förmåga att arbeta i grupp inte i kursmålen. Frågan är därför inte alls relevant. Den tilldelas följaktligen en låg poäng (stort negativt mätvärde). Det bidrar till låg poäng på allmänna färdigheter. Den oinvidde iakttagaren får därför lätt en felaktig bild av kursens sätt att fungera.

11. En låg poäng behöver ju inte betyda dålig kommunikativ förmåga. Studenten kan ju redan före kursen besitta en eminent kommunikativ talang.

12. Läraren behöver ju inte vara densamme som examinatoren.

[21] Ingen. Sådant kan göras bättre och billigare på annat sätt.

[22] Mycket relevant

[23] Vissa frågor är inte relevanta för fysikkurser utan missvisande. CEQ är tydligt framtaget för humanistiska kurser. Frågorna har tydliga inslag av flummighet där ett rakt svar inte är möjligt.

[24] Formuleringen av de 26 frågorna bör ses över nu när vi testat dem och kommit fram till att det finns lite för många tolkningsvarianter av dem. Olika studenter tolkar en och samma fråga olika. T ex vad begreppet "lärare" är för något. Det är naturligt att frågorna testats skarpt, och det är lika naturligt att nu se över dem.

[25] Karaktären på CEQ-frågorna är mycket bra. Någon anpassning eller några extrafrågor till olika kurstyper kan dock behövas.

[26] Frågorna som ställs i CEQ-formuläret är inte speciellt lämpade för de stora grupper som vi har i grundkurserna. Frågor om man fått individuell feedback den senaste veckan eller något liknande (jag minns inte formuleringen) är helt befängd. Hur skulle man kunna snacka med över hundra studenter varje vecka?

Frågorna tar inte heller någon hänsyn till den dyraste och därmed kanske viktigaste undervisningsformen som vi har på fysiken; laborationerna. Det är säkert svårt att göra ett heltäckande utvärderingsformulär men jag har inte hört någon undervisare som varit positiv till CEQ och inte några studenter heller.

CEQ-gruppens kommentarer: [20] a) Vissa kurser har inte som uttalat mål att träna studenterna i de allmänna färdigheter som CEQ-frågorna omfattar. Det är ändå viktigt att samla in information, som kan användas för att ur ett utbildningsprogramperspektiv undersöka när och i vilken mån dessa färdigheter tränas. Dessutom har frågorna i skalan Allmänna färdigheter relevans genom att de samvarierar med ett gott lärande hos studenterna. I slutrapporterna tas inte längre skalsiffran för Allmänna färdigheter med. Det är alltså upp till kommentarskrivarna att eventuellt nämna något om dessa frågor. b) För den vanliga studenten betyder förmodligen "examinator" och "lärarna som höll kursen" samma sak – dvs fråga 12 mäter antagligen det som är relevant.

Utbildningsledare

[27] Vilken utvärdering och vilken process avses?

[28] Med "den pedagogiska processen" antar jag att det avses processen med att förbättra pedagogiken i en kurs? I så fall ser jag ingen relevans alls. Man kan inte, och bör inte heller, låta utvecklingen av en kurs styras av poängtal.

Det är självklart att man kan få indikationer på om en kurs har gått katastrofalt dåligt av en sådan här enkät. Men sådant känner varje lärare på sig i alla fall.

[29] Begränsad, bl a eftersom studenterna roll i sammanhanget inte belyses alls, se ovan.

[30] Jag har inte varit med om att studenternas uppfattning (eller kursansvarig) skiljer sig mycket från det som enkäten visar och det tyder ju på att den är någorlunda rättvisande.

[31] Ingen aning. Det är bara fritextsvaren och kanske någon av de enskilda frågorna som kan fungera som underlag för förbättring av en kurs, om det nu är det som menas med "den pedagogiska processen".

[32] Det är svårt att säga. Det framkommer ju kanske inte så tydlig hur undervisningen och inlärningen i huvudsak har gått till på kursen. Vi har ju många olika "sorters" kurser och kanske en PBL kurs inte har så mycket koppling till frågorna God undervisning? Jag tror också studenterna har svårt att se kopplingen "Tydliga mål" med frågor om kvalitet. Här kanske det behövs lite omformuleringar.

[33] Som utbildningsledare kan jag i arbetsrapporten läsa mer än vad som ges ut i slutrapporten. Det som skiljer är de enskilda frågorna, 1-25, fördelningen av sammanvägda resultatet per huvudrubrik (dvs God undervisning, Tydliga mål, etc) mellan nöjda, neutrala och missnöjda, samt de individuella fritextsvaren.

Jag tycker att det informationen om de enskilda frågorna ger en större förståelse för vad som är viktigt och som ger ett slutområde per rubrik. Det kan vara av särskilt intresse för läraren för fortsatt kursutveckling. För mig som utbildningsledare är de enskilda 25 frågorna också intressanta. Möjligtvis blir det för mycket för allmän publicering, men jag ställer bara en fundering om detta.

Det är särskilt intressant när svaren går åt olika håll inom en rubrik. Det förekommer bl a inom rubriken God undervisning. Några frågor om lärarens förmåga att förklara och väcka intresse för ämnet pekar ofta åt samma håll, medan frågor om feedback kan peka åt ett annat håll. Kanske olika sidor av begreppet Undervisning, men jag funderar på hur bra det är att de finns inom samma rubrik.

Förståelseinriktad examination - man eftersöker hur man utvecklar förståelse i stället för bara fakta. Det vore ett nederlag för en kurs om man fick negativt värde på detta. Jag funderar över om man kan uppnå lite mer av frågan, där den akademiska nivån värderas på något sätt, t ex teoretisk grund. Ibland kan förståelse uppnås genom en praktisk övning/projekt, vilket är bra, men det finns en risk med alltför förenklade kunskaper och förståelse.

Lämplig arbetsbelastning - viktig fråga, men risk att "lätta" kurser får positiva poäng, och därigenom kan ge felaktiga signaler om att kursen har varit bra.

[34] Jag tror att själva utvärderingen är positiv för kursens pedagogiska innehåll. Man kan läsa ut ur arbetsrapporten ganska väl hur en kurs har gått.

[35] Det finns saker man kan tänka igenom nu när det använts under en tid. Idag är medelpoängen för "Allmänna färdigheter" omöjlig att använda i många kurser (speciellt teoretiska) eftersom frågorna spänner över ett för stort område. Samtidigt är det viktigt att lyfta fram de delar kurs som tränar exempelvis arbete i grupp eller problemlösning.

Studieråd

[36] CEQ verkar vara ett mycket bra verktyg för att på en övergripande nivå mäta kvalitén på undervisningen så att denna kan mätas LTH-internt mellan olika program och även internationellt. MEN även om den pedagogiska processen i stort är viktig för innehållet i utbildningarna behöver många kurser hjälp med de praktiska (ibland små) detaljerna som gör de stora skillnaderna. Det kan röra sig om enstaka laborationer, avsnitt i kurskompendier, typen av föreläsare/övningsledare, OH-material eller tavelteknik. CEQ mäter tyvärr inte tillräckligt tydligt sådant som hade hjälpt studierådets praktiska arbete, med att försöka få till stånd förändringar.

[37] Bara siffror ger inte speciellt mycket information om den pedagogiska processen, de är svårtolkade. En hel del av frågorna är inte relevanta för kurserna. Det hade gett mer att kunna lägga till kursspecifika frågor, för att kunna utvärdera pedagogiska nysatsningar.

CEQ-gruppens kommentarer: [37] Att administrera kompletterande, kursspecifika frågor i enkätform är tillåtet, och uppmuntras ifall de involverade finner det relevant och lämpligt.

1.3 Nyttan som underlag för pedagogisk diskussion

Lärare

[38] Liten.

[39] Absolut nödvändig

[40] Sådan diskussion ska alltid äga rum i samband eller efter en kurs

Utbildningsledare

[41] Tror och hoppas att CEQ kommer ge upphov till många och långa diskussioner bland lärare och utbildningsansvariga, något som jag tror undervisningen, studenterna och LTH kommer att ha nytta av på längre sikt.

[42] Det kanske finns någon nytta. Men återigen får inte målet med den pedagogiska diskussionen vara att poängen på någon skala vars relevans man inte litar på vara det som styr.

[43] Liten. Man behöver bättre detaljunderlag om hur de olika momenten, med olika pedagogik, i kursen fungerar och varför, för att kunna göra det med någon ordning.

[44] Det viktigast tycker jag är att kursansvarig, studenter och UL träffas. Enkäten är bra för att strukturera diskussionen och ger möjlighet att lite mer i detalj analysera kursen. Det är också bra att använda enkäten som utgångspunkt eftersom den inte fokuserar på innehållet i kursen, utan mer på hur innehållet har framförts. Många kursansvariga halkar gång på gång in på innehållet. Vissa verkar inte fatta vad pedagogik är eller så är dom väldigt ovana att analysera sin kurs ur ett pedagogiskt perspektiv.

[45] Tja — jag tror inte att någon institution samlas och studerar CEQ-rapporter, även om man är intresserad av pedagogik.

[46] Jag tror nyttan är stor. Kanske mest nu i början som när det är nytt. Vid utvärderingsmötena framkommer det oftast många bra synpunkter.

[47] Arbetsrapporten ger ett bra underlag för en diskussion mellan kursledare och studenter. Jag tror att den hjälper till att ge förståelse för den andra parten. Ur svaren kan kursledaren se vad som varit problem och vad som kan förbättras (detta under förutsättning att man tycker de ingående delarna är viktiga pedagogiska mätpunkter). Jag tror också att det ger studenterna lite insyn i lärarens arbete.

Studieråd

[48] Det är en bra utgångspunkt men för att få en bra bild av vad som behöver förbättras men det behövs mycket mer information från den operativa utvärderingen under kursens gång. Det är inte sällan som det statistiska materialet inte ger samma bild av kursen som kursombuden.

[49] Bra för att få igång en diskussion, men det finns en övertro till enkätsvaren. Frågeställningen om det blev bra kan besvaras men inte varför.

CEQ-gruppens kommentarer: [49] CEQ är främst bra på att problematisera. Specifika förklaringar eller lösningar måste tas fram i varje unikt fall. Det är det utvärderingsprocessen går ut på, där CEQ utgör ett obligatoriskt men inte tillräckligt

underlag. KL, UL och SR bör bidra med sina direkta erfarenheter av kursen, och fritextsvaren från CEQ bär också beaktas, jämte eventuella övriga informationskällor.

2. Informations- och utbildningsaktiviteter

[50] Jag deltog i ett möte tidigt i processen men upplevde stämningen där som så obehaglig och mäsrande att jag därefter undviktit alla möten. [KL]

[51] Lärarna behöver utbildning, teknologerna behöver utbildning, eller snarare information som (tyvärr ur kostnadssynpunkt) inte kan göras på ett bättre sätt än att en informatör kommer och pratar om utvärderings- och kvalitetsarbetet på LTH. Man behöver "sälja" inte bara CEQ-systemet så att folk som ska delta i processen är övertygade om att det är viktigt men också motivera kvalitetsarbetet och kursens plats i utbildningen. Det behövs egentligen kontinuerligt men två gånger om året under obligatoriet är det minsta man kan begära. Det vore önskvärt om det kom lite direktiv som gällde övergripande i alla kurser där föreläsare på första föreläsningen fick berätta om kvalitetsarbetet, förra årets kursutvärdering, eventuell handlingsplan och förändringar, uppmuntrade teknologerna att bli kursombud och förändret av en kvalitetshöjande dialog med föreläsaren. (Det vore bra om kvalitetsarbetet framhävdes som viktigt och självklart, då hade gemene teknolog kanske läst slutrapporterna i större utsträckning.) Under samma föreläsning borde ett naturligt inslag vara att man tydliggör kursmål, arbetsformer, examinationsformen, krav och förväntningar på teknologernas arbete, och inte minst att man sätter kursen i sitt sammanhang till resten av utbildningen och anknytningarna till andra kurser. Detta kan tyckas är som viktigast i åk.1 men som diskussioner i SRX och UNDC visar behöver även äldre teknologer motivation och information om vad utbildningen leder till (veckan F:are). I kvalitetsarbetet med kurser som gått riktigt illa är brist på "en röd tråd" starkt överrepresenterat som bidragande orsak. [SR]

[52] Som lärare och studierektor för Numerisk Analys fick jag arbetsrapporter för flera kurser:

FMN065, FMN040, FMN070, ... Jag orkar inte att läsa all infomaterial som finns, och jag har inte tid för att sitta med i alla infomöten. Jag undervisar, handleder 2 doktorander & 2 exjobbare. Som studierektor utvecklar jag kurser och inriktningar och försöker att håller forskningen på gång. Varje timme jag sitter i möte, kräver en timmes extra helgarbete för att klarar saken (och undervisningen blir inte bättre av tidsbrist.) Därför tycker jag: Ge kortfattat, tydlig information: När skal göras vad! (Precis så som man förväntar sig av en god lärare.)

Till exempel denna länken <http://www.lth.se/UtvarderingarKvalitet/utvarderingar/> borde vara med i alla utskick angående arbetsrapporter. Jag letade efter en deadline för inmatning av kommentarer, (efter vi har redan missat en sådant för FMN020) och då hittade jag länken, vilken faktisk är bra. Men som sagt, jag fick leta själv, (och sammanlagt gick det nu en timme). [KL]

CEQ-gruppens kommentarer: [52] Vi beklagar ifall otillräcklig information lämnats. Det kommer ständigt synpunkter om såväl för mycket som för lite information. Vi strävar efter att kontinuerligt förbättra och förtydliga vår kommunikation. Alla lärare ska numer få relevanta länkar via e-post, när de förväntas delta i arbetet inom systemet för rapporterade kursutvärderingar.

2.1 Informationsmöten för lärare

Lärare

[53] Bra

[54] Bra

[55] Finns inte tid

Utbildningsledare

[56] Nog bra och informativa i sig, men jag fick intryck av att de inte var så välbesökta.

[57] Bra, men det behövs mer och någon form av uppföljning vilka som varit där. Vikten av dessa möten bör tas med avdelningschefer så att det blir mer pressa på lärarna. Annars kommer bara dom som reda är frälsta och kunniga inom detta område.

[58] Ej deltagit.

[59] Ej deltagit

[60] Det har uppenbarligen varit svårt att nå ut. Delvis tror jag att det beror på att informationsmötena var när det redan hade snurrat runt rykten om det hela en längre tid och allt egentligen var klart och bestämt. Jag fick känslan av att folk kom till mig som utbildningsledare och frågade. Samtidigt hade inte vi heller fått ordentlig information om vad som hände. Dessutom tyckte jag inte det framgick ordentligt vad informationsmöte handlade om. Det finns fortfarande olika uppfattningar om detta. När somliga trodde att det skulle diskuteras den operativa utvärderingen trodde andra att det var de ingående frågorna i CEQ som skulle diskuteras. I själva verket var just det mötet ett rent informationsmöte om CEQ och ingenting skulle diskuteras.

Studieråd

[61] Vi har inte deltagit på mötena men de verkar inte ha lyckats förankra CEQ hos lärarna.

2.2 Lunchseminarier om användning av CEQ-arbetsrapporter

Lärare

[62] Inget fel men det sades inget som inte redan stod i det utskickade materialet. Det kunde framgått bättre av kallelsen.

[63] Mycket nyttig

[64] Finns inte tid

Utbildningsledare

[65] Bra

[66] Vet inte, jag hade inte tid att gå dit. Jag vill minnas att det inföll under "CEQ-veckan" och därmed var alla andra lunchaktiviteter än "kurs-CEQ-möten" uteslutna.

[67] Samma sak här. Det är oftast bara redan intresserade som kommer. Det är den andra målgruppen jag tror man måste jobba ännu hårdare med.

[68] Ej deltagit.

[69] Deltagit en gång. Gav inte så mycket.

Studieråd

[70] ???

2.3 Workshops/informationsmöten för studieråd

Lärare

[71] Möte med studieråd ska alltid ske efter en kurs

Utbildningsledare

[72] Har inte hört något om detta. Har inbjudan gått ut till alla studieråd? Denna aktivitet bör hållas varje termin.

[73] Ej deltagit (såklart).

Studieråd

[74] Mötena har varit mycket givande, det finns behov av en dialog om hur arbetsrapporterna ska tolkas och hur slutkommentarerna ska skrivas, speciellt med nya kursombud som inte är aktiva i SRD. Det är bra om dessa kan fortsätta ett tag framöver tills studieråden själva i samråd med respektive utbildningsnämnd enats om vad slutrapporterna borde innehålla och funnit egna former för utbildning av nya kursombud.

[75] Bra att kunna boka Jonas för att ställa frågor.

3. Skrifter

[76] Totalt sett för många olika skrifter. Minska antalet. [UL]

3.1 ”Policy för utvärdering av grundutbildning”

Lärare

[77] Bra

[78] Bra

[79] Vet ej

Utbildningsledare

[80] Bra

[81] Ok, var viktigast i början när projektet skulle säljas in. Har säkert en informativ uppgift att fylla.

[82] Läst noga i min roll som utbildningsledare. Låter bra, men ger inte mycket. Å andra sidan är det väl inte avsikten med ett policydokument.

Studieråd

[83] Mycket olyckligt att det inte kom ut klara direktiv tidigt. Det finns fortfarande stora frågetecken om vad utvärderingen verkligen ska ge och inom vilka ramar operativ utvärdering ska ske.

3.2 ”Anvisningar för rapporterande kursutvärderingar inom civilingenjörs- och brandingenjörsutbildningarna vid LTH”

Lärare

[84] Välskrivna, men tidtabellen verkar orealistisk.

[85] Bra

[86] Vet ej

Utbildningsledare

[87] Bra

[88] Bra.

[89] Läst noga. Mera handfast än policydokumentet, även om jag inte är överens med innehållet.

Studieråd

[90] Bra

[91] Bra med förtydligande och klargöranden, men vi vet ej i vilken utsträckning dokumentet används.

3.3 ”Arbete med CEQ HT03, Kursansvariga lärare”

(Informationskompendium utdelat på informationsmöten för lärare)

Lärare

[92] OK

[93] Bra

[94] Vet ej

Utbildningsledare

[95] Ej läst, visste inte att den fanns.

[96] Känner ej till denna.

[97] Ej läst.

Studieråd

3.4 ”Vad är CEQ? – Ett nytt kursutvärderingssystem på LTH”

(Folder utdelad till samtliga berörda teknologer)

Lärare

[98] Bra

[99] Läst

Utbildningsledare

[100] Ej läst.

[101] Känner ej till denna.

[102] Ej läst.

Studieråd

[103] OK, men det behövs något motsvarande för operativ utvärdering.

[104] Tyvärr slängdes den nog av de flesta direkt i papperskorgen. Bra försök att nå ut. (Vi ska kolla upp lite bättre hur gemene student upplevde utskicket)

3.5 ”Lathund för tolkning av CEQ-arbetsrapporter”**Lärare**

[105] OK

[106] Bra

[107] Ej läst

Utbildningsledare

[108] Ej använt

[109] Läst.

[110] Mycket bra. Verkligen användbar för att hjälpa de lärare som inte är så insatta att börja analysera sin första arbetsrapport.

[111] Läst, gav inget.

Studieråd

[112] Bra

[113] Bra att försöka klargöra vad alla stjärnor och låddiagram betyder.

3.6 Arbetsrapporter för de utvärderade kurserna**Lärare**

[114] OK, men de ambitiösa diagrammen ger ett löjligt antal om antalet svarande är lågt.

[115] Bra, datafel förekommer

[116] Överarbetade

[117] Ej läst

Utbildningsledare

[118] Bra

[119] Läst. Poängen på de olika skalorna står ju där, och dem kan man ju titta på och kanske reflektera över. Boxplottarna ger inte någon intressant information överhuvudtaget. Fritextsvaren är bra. Det finns fortfarande stavfel och layoutfel i arbetsrapporterna.

[120] Givet enkätinnehållet är arbetsrapporten bra (när man väl lärt sig boxplottar). Jag skulle gärna se ett test av eventuella könsskillnader i "sammanfattande värdering". En detalj: det står fortfarande "Allmänna färdigheter" som rubrik till motsvarande delfrågor, i regel längst ner på sidan 4.

[121] Bra. En viktig del i processen.

[122] Fungerar ok som underlag för uppföljningsmötena (utom boxplottarna, dem brukar jag alltid hoppa över). Men de gamla KA-rapporterna och sammanställningarna man fick från studierådet fungerade lika bra.

[123] Bra

[124] Figurerna med uppdelning mellan missnöjda, neutrala och nöjda studenter är intressant, om man därigenom kan dra slutsatser om vad de mindre nöjda är mer kritiska mot.

[125] Inom industrin har beteendevetare och pedagoger en allt viktigare roll i att utforma produkter som är användarvänliga och självförklarande. Produkterna skall vara så naturliga att använda att handböcker är överflödiga. (Här brukar ofta Ericsson-telefonerna från för 5-10 år sedan framhållas som avskräckande exempel.) Sådan användarvänlighet skulle man särskilt mycket kunna vänta sig för ett pedagogiskt utvärderingssystem. För CEQ gäller inte detta. Inte ens med handböcker ('lathund' etc) går det att skapa klarhet i vad frågorna betyder och innebörden av alla siffervärden som alstras, åtminstone om man (som jag) är oskolad i bakomliggande pedagogisk ideologi. Jag vänder mig mot inställningen att det är oss som inte förstår att uppskatta CEQ som det är fel på, och att för att råda bot på detta skall 'kompletterande informationsmaterial med mer djupgående pedagogiska referenser tas fram'. Vidare förväntas man lita på auktoriteter: 'dessutom står LTH:s ledning för uppfattningen att höga värden på CEQ-skalorna kan korreleras till gott lärande'.

[126] Jag menar att frågeformuläret och rapporter måste utformas så att de är tolkningsbara för 'vanliga' lärare, studenter och utbildningsledare utan hjälp av handböcker. Utvärderingsinstrumentet skall tjäna verksamheten och inte tvärtom.

[127] I lathunden läser man att CEQ-siffrorna inte säger något om vad som är bra eller dåligt: 'det går inte att anta att ... positiva värden är bra och vice versa. Det går bara att säga att ett högre värde är bättre än ett lägre'. Om nu siffrorna säger så lite frågar man sig vad dom är värda och varför dom överhuvudtaget skall publiceras. Om så ändå sker

är ett minimikrav att informationen om vad siffrorna (inte) betyder finns i rapporten, i anslutning till siffrorna.

[128] Både som utbildningsledare och lärare tycker jag att arbetsrapporten är bra. Framför allt tycker jag att sammanställningen med frågorna i underrubriker är bra. Det är här jag får den bästa överblicken av kursen. Här kan man exempelvis gå in och se vad under ”tydliga mål” som fungerat bra och mindre bra. Det kan vara att det varit klart för studenterna vad som krävs i av dem i kursen men att målen inte varit klara från början. Det är slående hur mycket plats frågan ”Överlag är jag nöjd med kursen” får. Tårtdiagrammet på förstasidan är väldigt dominerande och vid en hastig överblick (jo, det finns de som gör så) är det detta som helt och hållet bedömer kursen. Det är också det första intrycket man får av kursen och när det är så starkt som här är det svårt att ändra. Den andra fristående frågan om kursen är angelägen för utbildningen är också viktig men får inte alla samma utrymme. Från början reagerade jag inte men jag tycker mer och mer att tårtdiagrammet är för dominerande.

För min egen del tycker jag inte att boxplottarna ger så mycket mer. Det kan vara intressant att se skillnader mellan de olika kategorierna men i övrigt tycker jag bättre om själva frågorna.

Fritextsvaren är givetvis viktiga. Men jag har lagt märke till att speciellt teknologerna gärna läser dessa med ganska stor vikt. Det innebär att om två eller tre skriver något om t.ex. labb 3 så kommer detta gärna upp på diskussionen med läraren. Detta även om kursen har 200 registrerade. Det är förmodligen ett allmänt problem med fritextsvar. En annan sak jag reagerat på är att det alltid används kurskoder. Jag kan inte kurskoderna och föredrar kursnamnen. Dessutom krävs det att man tittar efter lite mer noga för att hitta kursnamnet. Varför inte ha med detta i rubriken, filnamnet och allt annat? Det är inget egentligt problem utan bara onödigt och irreterande.

CEQ-gruppens kommentarer: [125] De siffervärden som presenteras i arbetsrapporterna kan tas precis som de står – vilka frågor som ställts till studenterna redovisas helt öppet. För att använda informationen till tolkning av ett kursgenomförande och för formande av eventuella förbättringar är det fördelaktigt att relatera resonemang till pedagogisk teori, men i allmänhet är det positivt att verka för ett höjande av siffrorna i CEQ. Detta kan åstadkommas utan direkt användning av pedagogiska teorier. [127] Vi vill påpeka att slutrapporterna, som är det enda som publiceras, endast innehåller siffrorna för fyra av CEQ-skalorna (och siffran för allmän nöjdhet). Tyngdpunkten ligger vid de kommentarer KL, UL och SR skriver.

Studieråd

[129] Mycket papper, lite information som kan hjälpa kursansvarig att göra en bättre kurs. Låddiagrammen tar mycket plats men ger oss ingen ytterligare information. Åtminstone vet vi inte hur de ska tolkas.

3.7 Slutrapporter för de utvärderade kurserna

Lärare

[130] Man har hunnit tröttna innan det gått så långt.

[131] Bra, mindre fokus på allmänna färdigheter vore bra med tanke på kursmålen

[132] Olämpligt att poängsätta alla kurser efter samma mall. Låt det tydligt framgå vilken typ av kurs det är och hur mycket den kostar.

[133] Ej läst

CEQ-gruppens kommentarer: [132] Det är inte fråga om en värderande poängsättning i sig. Före en värdering måste siffrorna tolkas i sin kontext av en viss kurs med dess speciella förutsättningar och målsättningar. I slutrapporterna inkluderas uppgifter om omfattningen av olika undervisningsformer, studentantal mm, som visar på vilken "typ" av kurs det är.

Utbildningsledare

[134] Bra

[135] Läst. Utbildningsledarens och teknologernas kommentarer kan vara intressanta, men jag har för liten erfarenhet än så länge för att uttala mig bestämt.

[136] "Basfakta" är inget att invända mot. En liten detalj bara: det står "Föreläsningar" under "Arbetstid...". Man skulle här gärna sett "Faktiskt nerlagd arbetstid" också som jämförelse, speciellt "Självstudietid", se kommentaren om enkäten ovan. "Sammanfattande värdering" är, som jag nämnde i början, ett problem, och ett potentiellt allvarligt sådant, för lärarnas psykiska arbetsmiljö. Det är också det enda som visas grafiskt. Det innebär att det i de allra flesta fall är det enda en läsare kommer ihåg. Det är inte rimligt att det bestående intrycket av hela utvärderingen skall vara "läraren var bra" eller "läraren var dålig". "Sammanfattande skalor": så fort det anges siffror kommer folk att använda dem för jämförelser oavsett om det är meningen eller ej. Ett medelvärde utan tillhörande spridningsmått är då fullständigt värdelöst och hade aldrig godtagits av en vetenskaplig tidskrift. I arbetsrapporten framgår spridningen av boxplottarna men om man överhuvud taget ska ange medelvärdena i slutrapporten måste man ange standardavvikelse också. Det hade dessutom kunnat dämpa eventuell upphetsning vid jämförelser, t.ex. "visserligen fick min kurs bara -6 i medelbetyg medan din fick +5 men standardavvikelse ligger på 40 i bägge kurserna så det kan göra detsamma" eller "min standardavvikelse var 40 så alla åsikter från 'kursen var jättebra' till 'kursen var usel' var representerade medan din standardavvikelse var 2 så alla studenterna var överens om att din kurs var halvtaskig". Det är dessutom också väldigt många siffror, speciellt eftersom "Allmänna färdigheter" separatedovisas. Frågan är om inte detta bättre hade kunnat sammanfattas i kommentarerna, eller att "Allmänna färdigheter" stryks helt. Den är som sagt inte särskilt relevant på kursnivå. "Kommentarer" är det som verkligen ger något ur eftervärlden. De behövs.

[137] Bra. Dokumentation är viktig för uppföljning. Varför är det inte möjligt att nå dessa utanför LUNET?

[138] "Överlag är jag nöjd" fungerar som en bra varningssignal, bra att det är ett diagram som syns ordentligt. UL/KL/SR-kommentarerna har nog inte funnit en bra form ännu.

[139] Bra

[140] När det gäller presentation av slutsatser i slut- och arbetsrapporter finns som sagt mycket övrigt att önska. Såväl för studenter som för andra som får utvärderingen i sin

hand, tex framtida nya arbetsgivare för jobbsökande lärare, måste det vara möjligt att rätt tyda rapporten, utan tillgång till sidodokument.

[141] Ännu vanskligare blir det naturligtvis att jämföra siffervärden för olika kurser. Eftersom frågorna gynnar vissa typer av kurser och missgynnar andra (tex kurser i stora föreläsningssgrupper) kan man inte ens säga att ett högre värde (på kurs A) är bättre än ett lägre (på kurs B). Detta borde tydliggöras i slutrapporten, som konsumentinformation bla till studenter som använder CEQ inför kursval. Återigen, vad är meningen med att överhuvudtaget publicera CEQ-siffrorna? Siffror som man inte vet vad dom betyder lockar alltid till missbruk.

[142] En annan sak som jag fått flera frågor om är vad förkortningen 'CEQ' egentligen betyder. Svaret är (som framgår av en fotnot i lathunden) 'Course Experience Questionnaire', medan många tycks tro att 'E' står för 'Evaluation'. Uttolkningen av CEQ kunde gott stå i slutrapporten. Jag skulle i så fall kunna acceptera att denna säger något om 'kurserfarenhet'. Däremot kräver jag för min del betydligt mer av ett frågepaket för 'kursutvärdering', där det kommer in många fler aspekter än dessa snävt pedagogiska.

[143] Slutrapporten är bra. Jag har egentligen bara samma kommentar som tidigare om tårtdiagrammet att det är för dominerande och dömer hela kursen. Jag misstänker att många tittar på många utvärderingar och då blir det bara tårtdiagram och inte texterna man läser.

CEQ-gruppens kommentarer: [136] Standardavvikelser har införts i rapporterna. [141] a) CEQ ger typiskt olika värden för kurser med olika genomförandeformer. Att enkäten diskriminerar på detta sätt är högst avsiktligt, och rent av nödvändigt, med det syfte den har. CEQ mäter studenternas upplevelser av pedagogiskt relevanta faktorer. I viss mån samvarierar dessa faktorer t ex med gruppstorlek, men det är inte gruppstorleken i sig som CEQ mäter. b) Att vissa siffror publiceras i slutrapporterna (skalsiffror för fyra skalor, sammanfattande värdering) beror på ambitionen med en öppen redovisning av vår verksamhet. Dialog och debatt kring pedagogiken, och därmed kring kvalitén på huvuduppgiften för grundutbildningen vid LTH, är viktigt för den långsiktiga kvalitetssäkringen. I slutrapporterna har KL full möjlighet att förklara och diskutera såväl CEQ-siffror som annat om ett kursgenomförande. Att däremot publicera detaljerade CEQ-siffror utan några kommentarer från KL vore högst olämpligt.

Studieråd

[144] SRD tycker inte det är helt befogat att ta bort skalan "Allmänna färdigheter" ur slutrapporterna, om kursen i fråga får dåligt resultat borde det istället kommenteras att siffrorna inte är relevanta för kursen. Alla kurser är, som tur är, inte utformade på samma sätt och vissa kurser har inte som mål att förbättra de allmänna färdigheterna men är bra kurser i alla fall. Hellre att detta speglas i kommentarerna än att man tar bort skalan helt.

[145] Synd att de ska vara så svåråtkomliga för studenterna, men förståligt med tanke på den information de innehåller. Slutrapporterna borde länkas från kursplanerna i KA, för att studenterna ska kunna använda dem för att välja kurser. Används de och kan de användas av lärare för att förbättra kurser och studenter som underlag för val av kurser?

4. Information på nätet

[146] Vet ej [KL]

[147] Återigen information. Jag får fortfarande undrande frågor från lärare som inte vet vad som händer. Har det gått ut allmän information till alla, och inte bara de som verkligen skall ha utvärderingen i sin kurs? Jag tror det är viktigt att alla vet vad som händer och vem det berör. Att det står på något ställe på hemsidan räcker inte. Det hade varit enkelt att skriva ihop ett papper som skickas till alla lärare, sekreterare och annan personal som kan ha med undervisning att göra. [UL]

4.1 Utvärderingssidan

<http://www.lth.se/UtvarderingarKvalitet/utvarderingar/>

Lärare

[148] Fungerade inte när jag prövade

[149] Bra

[150] Är det lagligt att lägga ut namnen på lärare?

Utbildningsledare

[151] Bra

[152] Vanlig webbsida, är väl ok.

[153] Bra, men allt för svår att hitta till.

[154] Våldigt rörigt, svårt att hitta.

[155] Bra och överskådlig

Studieråd

[156] En länk till kursplanen till respektive kurs skulle kunna vara av intresse.

[157] Tillräckliga och funktionella.

4.2 CEQ-servern

<http://www.ceq.lth.se/>

Lärare

[158] Bra

Utbildningsledare

[159] Bra

[160] Dålig. Jag har till exempel vid flera tillfällen försökt "ändra användardata" men inte lyckats. Felet har lagats efter att jag skickat brev och påpekat det.

[161] Här har jag inget särskilt att säga. Över huvud taget tycker jag att den datortekniska sidan av det hela fungerar mycket bra.

[162] Mycket bra. Ett fint stöd i arbetet.

[163] Svårt att hålla reda på vad som finns här och vad som finns på ovanstående sida.

[164] Bra och överskådlig

Studieråd

[165] Mycket bra, en länk till kursplanen till respektive kurs skulle kunna vara av intresse.

[166] Tillräckliga och funktionella.

5. Hanteringsprocessens olika delmoment

[167] Sammanfattning: det är fullständigt oacceptabelt med ett pappersbaserat system. [UL]

[168] Bra [KL]

[169] Ändra checklistan, så att det blir tydligare och fler som signerar lämnade och mottagna dokument. [UL]

[170] Processen kring CEQ måste förenklas för alla inblandade, speciellt för utbildningsledarna. Detta anser jag gälla alla ingående moment på vägen. Det måste till en hållbar processhantering utan för krångliga arbetsbelastande moment. Denna process måste tas fram i samråd med inblandade parter. [KL]

[171] Jag tycker att CEQ-enheten gör ett bra jobb, under givna förutsättningar, med bra planering, websidor och service. De har antagligen en hård arbetsbelastning redan idag, trots att CEQ inte är fullt utbyggt. Jag ser däremot stora svagheter och faror i systemets och logistikens komplexitet. Systemet är överarbetat, med många och långa länkar som är dömda att brista nånstans, spec som man med så många inblandade inte kan räkna med fullödigt engagemang på alla håll. Särskilt i den fjärde läsveckan då alla möten äger rum, 'CEQ-veckan' i folkmun, är störningarna och konkurrensen med den ordinarie verksamheten allvarliga. [UL]

[172] Det största problemet med CEQ ligger i genomförandet. Det beror enligt mig på att det är pappersbaserat och dels på att det är ogenomtänkt. Att det är pappersbaserat gör att det blir en massa spring med papper som känns helt onödigt. Detta är inte direkt ett problem med tidsåtgång utan snarare ett onödigt irritationsmoment. Vårre är det med resten av genomförandet. Jag har lagt ganska mycket tid på att få ihop mötena med lärare och studenter. Det måste finnas något bättre sätt att göra det, exempelvis kan alla inblandade gå in på en webbsida och kryssa för när de kan. Det är inte lätt att samordna en lärare, en utbildningsledare och en student, speciellt inte om det skall göras under precis en vecka och för fyra till fem kurser. Detta tar mycket tid som känns onödig. Det borde gå att centralisera det på ett smidigt sätt. Jag vill inte ens tänka på hur det skall

när de valfria kurserna kommer med. Att ens tänka på att ta med de valfria kurserna med dagens system är absurt.

En annan sak är att det inte fungerar att skicka långa mail fulla med länkar. Det finns ingen som har tid att gå igenom ett sånt mail och följa alla länkar. Det hade varit bättre att sammanställa det viktiga i ett pdf-dokument på några sidor. Det kan man skriva ut och ta med hem och läsa på kvällen medan ett mail skall vara snabbt avklarat. Det kan till och med vara en fördel att skicka ut det i pappersformat redan från början. Jag tror att detta gäller både utbildningsledare, lärare och studenter. [UL]

CEQ-gruppens kommentarer: [167 m.fl] Ambitionen är att på sikt kunna erbjuda möjligheten att administrera CEQ-enkäten via webben. Detta är i dagsläget tyvärr inte möjligt, men kan bli det i samband med framtagandet av nya administrativa system på LTH.

5.1 Distribution av enkäterna

Lärare

[173] Bra

[174] Under all kritik

Utbildningsledare

[175] Fungerat bra, men bör delas ut tidigare för kurser som examineras innan tentavecka

[176] OK.

[177] Den framkallar reaktionen "Uhhg, är det dags nu igen..."

[178] Bra. Det kommer lite väl många ibland, typ 80 till en kurs med 41 registrerade (exempel VBR171). Det känns som lite slöseri.

[179] OK – jag har fått alla kuvert som jag skulle få.

[180] Jag förstår inte riktigt finessen med att blanketterna skickas till utbildningsledaren som sedan skickar vidare till läraren (ofta med internpost). Jag tycker det hade varit bättre att blanketterna skickats direkt till kursansvarig/institution. Det finns bättre sätt att använda utbildningsledarna än som brevbärare.

CEQ-gruppens kommentarer: [180] UL är ansvarig för kvalitetsarbetet på programnivå, och representerar UN:s intressen. UL kan sägas vara navet i LTH:s system för kursutvärderingar. UL servas med namnlistor över vilka som är KL. Vi arbetar gärna för att förenkla UL:s arbete ytterligare, och tar gärna emot konstruktiva förslag.

Studieråd

[181] ???

5.2 Utdelning-ifyllande-insamling av enkäterna

Lärare

[182] Det saknas ett tillfälle att dela ut enkäterna som ger hög svarsfrekvens. (Om man överhuvud skall ha enkäter.)

[183] Det verkar omständligt med all denna pappershantering. Kan inte studenterna fylla i enkäten via nätet i stället. Skicka t ex mail till de registrerade studenterna när det är dags att fylla i enkäten.

Det är svårt att hitta något lämpligt tillfälle för ifyllandet av enkäterna. Eftersom frågor om examinationen finns med kan inte enkäten fyllas i innan examinationen, t ex tentan, är gjord. Om man bara har något enstaka utbildningsprogram med på kursen skulle man kunna använda nästa tillfälle i efterföljande läsperiod då studenterna är samlade. Men tidsplanen tillåter inte detta. Har man studenter från många program och årskurser finns det inte heller något sådant tillfälle.

Nu fanns det som jag såg det inget annat tillfälle för detta än vid tentamen. Detta är mindre lämpligt eftersom studenterna har annat att tänka på då och det inte är säkert att alla orkar fylla i en enkät efter ett par timmars tentande. Dessutom påverkas naturligtvis svaren av hur man kände att tentan gick.

[184] Rutinerna är illa genomtänkta. Om enkäterna distribueras under exempelvis den sista föreläsningen så saknas underlag för att besvara frågor som berör examinationen. Det är inte ovanligt att repetition förekommer under sista föreläsningen. Inget nytt ser dagens ljus. Det kan betyda färre studenter och dålig svarsfrekvens. Om enkäten distribueras och samlas in under skrivningen kommer vissa studenter att störas. Dessutom är det inte tillåtet i mattekurser. Om enkäten läggs ut utanför skrivsalarna och samlas in där kan alla frågor besvaras. Men metoden ogillas av somliga. Om man väntar till nästa kurs startar har studenterna hunnit få perspektiv på kursen och i bästa fall även hunnit få tentamensresultatet. Men en nackdel är att inte alla studenter fortsätter på nästa kurs.

[185] En tentamen är alldeles för viktig för studenterna för att de ska besvaras med enkäterna under denna. Inom matematik ställer vi inte upp på detta. Insamlingsprocessen måste ske på annat sätt. För övrigt finns det all anledning tro att kvaliteten på svaren inte blir särdeles bra om dessa lämnas i en pressad situation. Argumentet att man då får många som svarar (kanske) tycker jag inte är relevant. Vad är viktigast, kvantitet eller kvalitet?

[186] Idag finns bara dåliga lösningar. I tidigare typer av utvärderingar gick det ju att svara elektroniskt. Hur kan man sätta igång ett så stort projekt utan att ha löst de tekniska problemen. Det genererar mycket onödigt arbete.

[187] Ska göras vid tentan

[188] Något måste göras för att undvika "utmattning" av studenterna. Dvs om de tvingas att fylla i tre CEQ/läsperiod under fyra år kommer systemet att självdö. För att få en rimlig belastning så tror jag på två varianter - normala CEQ och en "ta tempen CEQ" som blandas över tiden.

[189] Jag gjorde ett försök att få 100% svarsfrekvens (hur redogör jag inte för här

men bla annat avprickning och förfrågning vid saknad inlämning ingick) med nådde ändå knappt 80%. Systemet måste datoriseras, etc., men svårt att få riktigt bra.

[190] Det finns inte mycket gott att säga om CEQ-utvärderingen. För det första tvingades vi göra den under tentan strax före jul. Det är inget bra tillfälle. För att få en nyanserad bedömning av en kurs måste man vänta tills tentan är rättad och resultatet klart.

Utbildningsledare

[191] Bra så länge det är i samband med tentamen eller undervisningstillfälle med garanterat god närvaro.

[192] Mycket svårhanterligt. Det var bra förr, med webbaserade enkäter i KA-systemet, nu är det mycket sämre. Det är absolut inte lämpligt att dela ut enkäterna under tentamen och att kräva att de skall lämnas in när skrivningen lämnas in, men det verkar vara det enda sättet som ger en rimlig svarsfrekvens.

I min kurs i läsperiod ht1 (EDA070) var det ingen tentamen. I stället delade jag ut och samlade in enkäterna vid en föreläsning i en annan kurs i början av läsperiod ht2, vilket naturligtvis var ett irritationsmoment för den kursen.

[193] Det här tar en orimligt stor tid och måste automatiseras på något sätt. Att fylla i enkäten på tentan är inte bra. Då är studenterna i regel mentalt utmattade. Dessutom är det inte alla som går upp på tentan och dessutom är tentorna också omtentor för studenter som läst kursen, eller en motsvarande kurs, tidigare. Att fylla i enkäterna innan tentan är inte heller bra eftersom man då inte får med åsikter om tentan. Vissa kurser har inte tenta. En rimlig lösning som verkar fungera i de lägre årskurserna, där man vet vad studenterna läser i perioden efter, är att dela ut enkäten på första föreläsningen på den nya kursen. Eftersom enkäterna ska vara inlämnade till kansliet på tisdag em fungerar det bara om det finns en föreläsning på måndagen eller tisdag fm. Det fungerar inte alls i årskurser utan några obligatoriska kurser och inte heller efter kurser i läsperiod 4. Det påstods förresten att ni, för att bespara oss arbete, skulle fråga prefekterna vilka lärare som var kursansvariga. Det vore ju bra om ni vidarebefordrade resultatet till oss så vi vet vem vi ska ge enkäterna till och slipper leta reda på dem ändå...

[194] Grymt jobbigt när det skall göras av en kursansvarig som inte är intresserad.

[195] Det är inte bra att sträva efter att göra utvärderingarna på tentan. Dels tror jag att många teknologer vill ifrån tentan så fort som möjligt och helt enkelt inte lägger den tiden det tar att fylla i blanketten. Efter en tenta är man ganska trött i huvudet och jag har full förståelse om de inte vill gå igenom de 26 frågorna just då. Det betyder inte att de inte vill göra utvärderingen. Jag har haft studenter som sagt att de gärna tar med sig den hem och senare kommer upp med den. En del gör det medan andra inte gör det. Dels är jag övertygad om att tentamensresultatet speglas i utvärderingen. Om det har varit en svår tenta så är studenterna på sämre humör och vice versa.

Ett allvarligt problem med att ha utvärderingen på tentan är de kurser som inte har skriftlig tenta. Det är problem eftersom man ena stunden eftersträvar alternativa examinationsformer, och andra sidan har man ett system som förutsätter salstenta. Givetvis finns det andra tillfällen att göra det, men signalerna som går ut till lärare och studenter är att det är tentan som gäller.

Många lärare har en tradition att göra en enkel utvärdering själv under tentan. Detta kan ses som ett sista led i den operativa utvärderingen. Det är alltså två helt olika utvärderingar som studenterna skall fylla i.

Ett alternativ till utvärderingstillfälle är tio minuter på en av de första föreläsningarna under nästa läsperiod. Det behöver inte vara samma ämne eller ens samma institution. Om alla hade gjort så hade det haft chans att accepteras hos de flesta.

[196] Extremt tungrott. Det blir jobbigt för alla inblandade: för mig som skall springa runt med kuvert och hämta kuvert, för läraren som skall komma på ett bra sätt att distribuera och samla in enkäterna, för teknologerna som (för det mesta) skall sitta utmattade efter en tenta och försöka tänka igenom en hel kurs.

Studieråd

[197] Måste ske efter kursens avslutande.

[198] Fungerar bristfälligt för vissa kurser, framförallt på Matematik LTH och andra som vägrar att dela ut CEQ vid examenstillfället. I vissa kurser har tillräckligt antal enkäter saknats. Vårt största problem med detta moment är låg svarsfrekvens.

5.3 Censurering av enkätsvar

Studieråd

[199] Tidsramarna för censureringen måste vara anpassade efter och ske under läsperioderna (då teknologerna är i skolan), dvs inte under tenta-/omtentaveckor.

[200] Att censurera under en omtentavecka är förkastligt. Detta borde endast ske under ordinarie läsveckor.

5.4 Sammanställning av enkätaterialet

Lärare

[201] OK

[202] Frågorna om allmänna färdigheter skall naturligtvis inte vägas in i den sammanfattande värderingen. Svaren mot dessa frågor måste istället jämföras med kursens mål.

[203] De sammanfattande nyckeltalen är missvisande och borde inte förekomma.

[204] Vet ej

Utbildningsledare

[205] Svårt för mig att bedöma. Det jag däremot konstaterat är att det i min kurs gjordes fel vid inmatningen av data motsvarande upp till 9 enheter på skalan (i det stora flertalet fall till det sämre), vilket inte är speciellt kul. Det är VIKTIGT att det görs en översyn av systemet samt upprättande av kontrollsystem för att minimera dessa typer av fel.

[206] Tar lång tid. Dessutom var det ju många kodningsfel i utvärderingsomgången efter läsperiod ht1.

[207] Så vitt jag kan se fungerar det bra.

[208] Mycket bra!

[209] Vet inte.

[210] Av vad jag hört av studierådsrepresentanterna är det samma problem här som genom hela genomförandet med överoptimistiska tidsgränser.

Studieråd

[211] Svar får inte kapas!!! God stavning hade även underlättat.

5.5 Distribution av arbetsrapporter

Lärare

[212] OK

[213] Vet ej

Utbildningsledare

[214] OK.

[215] Jag fick aldrig någon arbetsrapport för min kurs (EDA070) via e-post. Jag fick läsa igenom rapporten vid utvärderingsmötet i stället. Det gick bra eftersom det som stod i rapporten inte skilde sig från vad jag förväntat mig, men om rapporten hade krävt eftertanke hade det naturligtvis inte varit acceptabelt.

[216] Detta fungerar också bra.

[217] Helt ok, men vissa kursansvariga påstår att dom inte fått den. Det samma gäller studierådsrepresentanter. Vet inte om det beror på att dom är slarviga eller om något felat.

[218] Under all kritik – efter läsperiod ht2 fick vi arbetsrapporten för Endimensionell analys 20 minuter före diskussionsmötet (tisdagen, vecka 4). Vi hade ju blivit förvarnade (på fredagen innan) om att det kunde bli förseningar, med en uppmaning att ”boka om mötet om det inte kom någon rapport”. Så skriver man inte; ni har uppenbarligen ingen aning om hur mycket arbete som behövs för att boka dessa möten.

[219] Principen fungerar. Men hittills har inte tidsplanen fungerat.

Studieråd

[220] Det hade inte varit dumt om vi fick rätt rapport, i rätt tid, till rätt person. Tidschemat måste hållas. Detta för att förtroendet hållas uppe och planeringen ska fungera.

5.6 Tolkning av arbetsrapporter

Lärare

[221] OK, givet låg svarsfrekvens

[222] ????

[223] Vet ej

Utbildningsledare

[224] Fritextsvaren är nyttigast och ger bäst information! Flertalet graderingsfrågor används mer för att initiera diskussion vid uppföljningsmöten där det är tillämpligt. Eftersom flera av frågorna är svårtolkade för studenterna är det farligt att lägga in för mycket i tolkningarna av svaren. Tror att det skulle vara bra med information till studenterna om avsikterna med frågorna mer i detalj och att denna info också ges till lärare och utbildningsansvariga.

[225] Kräver lite vana. Problemet är att enkäten inte belyser vissa väsentliga aspekter som gör att man ofta tvingas reagera med "jaha, än sen' då?" och gå direkt till textkommentarerna för att, om man har tur, få ut något användbart.

[226] Bra.

[227] Har jag väl redan svarat på.

Studieråd

[228] Kursombuden behöver mer riktlinjer och konkreta tips, men vi håller på att ta fram sådana på egen hand.

[229] Svårt! Se ovan.

5.7 Diskussionsmöten om arbetsrapporter

Lärare

[230] OK, men den mest relevanta studentrepresentanten kom ej. Dessutom en brist att mötet hölls alldeles försent --- se nästa punkt.

[231] Hur är det tänkt att man skall göra med dessa möten när flera program är inblandade. Skall alla inblandade studieråd vara med eller skall man ha ett möte med vart och ett (för tidskrävande!)?

[232] Möten med studenter är alltid givande. Sådana har ju alltid förekommit så det är inget nytt. Detta kan göras utan den stora CEQ-apparaten.

[233] Bra att studenter, lärare och utbildningsledare möts. Men varför ta upp tid med att diskutera arbetsrapporter, och försöka tolka svaren på svårtolkade och ensidigt vinklade frågor? Det är mycket bättre att diskutera kursen och hur den kan förbättras. Som tur är de flesta studenter, lärare och utbildningsledare kloka nog att göra det senare. Enkäten har en störande inverkan på diskussionen.

[234] OK

CEQ-gruppens kommentarer: [233] Arbetsrapporternas information är mycket relevant för utvecklandet och förbättrandet av en kurs. Genom att utgå från CEQ-resultaten kan t ex brister i en kurs identifieras.

Utbildningsledare

[235] Har fungerat bra. Dock svårt när lärare fått mindre bra omdömen och är på defensiven.

[236] Det är alltid nyttigt att diskutera kurser med teknologer, och det är bra att ha någon sorts utvärdering som underlag.

[237] Det är i och för sig bra med möten efter avslutade kurser. Problemet är att det tar tid. På en vecka ska man hinna med en dryg handfull obligatoriska kurser, och om även valfria kurser ska utvärderas blir det 30(!) kurser per omgång. Det finns 40 arbetstimmar på en vecka och många av kurserna läses av flera program. Det ska bli intressant att se hur bokningen av möten ska gå till då. Speciellt med tanke på att studenterna har undervisning 8-12 och 13-17 nästan alla dagar, lärarna och utbildningsledarna har undervisning på andra kurser och det finns 5 luncher på en vecka...

[238] Bra. Väldigt viktiga. Jag ser det nästan som en av de viktigaste momenten och något av det mest positiva med hela processen.

[239] Det är alltid nyttigt att diskutera kurser med teknologer och med lärare.

[240] Mycket bra.

[241] Dessa möten är för det mesta givande. I de fall då kursen har gått väldigt bra blir diskussionen lite tillgjord. Men jag tycker principen att alla kurser skall ha möten är bra.

Studieråd

[242] Hur kan man hålla deadlines om kursledare är bortrest? Studierådets kommentarer blir lidande av det.

[243] Måste planeras i tid. Som det är nu är studieråden stora organisationer som behöver tid att sprida information. Stora delar av mötena går åt till att bortförklara irrelevanta frågor och obekväma siffror, istället för att försöka förbättra. Textsvar till varje frågeområde skulle kunna underlätta tolkningar av siffrorna och försvåra för bortförklaringar. Utbildningsledare, kursansvariga och studenter borde även få utbildning i att ge och ta kritik. Det hade varit mycket bra om mötena kompletteras med ett inför-kursstart-möte, där kursansvarig kunde få presentera vilka eventuella förändringar som gjorts eller varför de inte gjorts. Detta hade bidragit till att man faktiskt använder slutrapporterna till konkret kursförbättring.

5.8 Skrivande av kommentarer till slutrapporter

Lärare

[244] P.g. a. att mötet hölls förrän sista dagen innan kommentarerna skulle vara skrivna så fanns ingen möjlighet att ta hänsyn till mötet vid kommentarinläggning.

[245] För kort tid mellan diskussionsmötet och deadline för arbetsrapporten (två timmar!). Bland annat vill man ha tid att diskutera rapporten med de andra inblandade lärarna på kursen.

[246] Känns meningslöst

[247] OK

CEQ-gruppens kommentarer: [246] Slutrapporterna utgör underlag för kursutvecklingsarbete, för studenters val av kurser, för externa bedömningar av kvalitén (inte minst av lärarnas förmåga att hantera pedagogiska resonemang) etc. Därmed är det beklagligt när lärare inte ser mening i att formulera sina bidrag till slutrapporterna.

Utbildningsledare

[248] Informationen om deadline från CEQ-gruppen var minst sagt bristfällig. Studenter och lärare visste inget om denna för W. Behövs info från centralt håll vid upprepade tillfällen. Ge också några dagar längre tid för inskrivningen eftersom det för utbildningsledarna rör sig om flera möten och kommentarer som skall skrivas under f.f. en veckas tid vilket är för kort. Själva inskrivningen inga problem.

[249] Det var inte besvärligt efter läsperiod ht1 eftersom jag då bara hade en kurs. Men när man har mera att skriva och kanske skall skriva ungefär samma sak som man har skrivit tidigare är det väl risk att det går slentrian i skrivandet. Dessutom är jag inte säker på att någon kommer att läsa kommentarerna med någon större eftertanke.

[250] Det bör man, under alla förhållanden, göra på alla kurser som på något sätt är obligatoriska. Kommentarererna är i stort sett det enda som verkligen ger något i slutrapporten.

[251] Bra. Hoppas att dessa har någon effekt så att det inte är slöseri med tid. Det gäller att själv se till att titta på det man skrivit inför nästa kurs. Både som UL och som kursansvarig. Förutsättningarna för detta ökar eftersom resultaten är lätt tillgängliga.

[252] Tar tid om man skall göra det ordentligt.

[253] Det ger ett bra helhetsintryck när man läser de tre utlåtanden i slutrapporten. Det känns som om alla inblandade får koma till tals. Dessutom ger det en rapport som har lagom storlek och ändå täcker in kursen.

Det finns en uppenbar risk att svaren blir mer eller mindre standardartade. Det gäller förhoppningsvis bara kurser med bra utvärderingar.

Studieråd

[254] Ett dokument med riktlinjer om hur man skriver kommentarer vore önskvärt.

[255] Vi håller på att diskutera hur de ska formuleras.

5.9 Distribution och publicering av slutrapporter

Lärare

[256] OK

[257] Kränkande mot anställda att poängsätta dem och hänga upp resultatet på en anslagstavla. Det ökar inte arbetsglädjen och entusiasmen. Mot vilka andra yrkesgrupper gör man så ?

[258] Jobbigt och nedvärderar lärarrollen. Jag betraktar en kursutvärdering som ett arbetsmaterial som inte ska publiceras men framkomna behov av ändringar ska åtgärdas i samråd med alla berörda.

Utbildningsledare

[259] Sent! Delvis beroende på föregående. Ange tydligt slutdatum för inskrivande av kommentarer tills nästa gång och lägg därefter ut rapporterna. Är irriterande att det skall behöva dra ut 2 veckor på tiden som denna gång, när blåslampan varit på övriga inblandade.

[260] OK.

[261] Att rapporten distribueras till alla inblandade är bra. Problemet är hur den ser ut, se mina kommentarer om Slutrapporten ovan.

[262] Inte så bra. Jag undrar hur det är med restriktioner för att nå slutrapporterna från CEQ utvärderingen. Många studenter som ansluter utifrån LUNET kommer inte åt dom, vilket är olyckligt. När studenterna läser kurser i slutet av sitt program så har de då ingen enkel möjlighet att nå resultaten, men är fortfarande intresserade av detta. Därför undrar jag om det finns möjlighet att använda samma typ av inloggningssystem som för Elin, dvs att man med sin stilidentitet kan få tillgång till resultaten om de ansluter från en operatör utanför LUNET (VPN är för komplicerat).

[263] OK, fast de kommer ju också sent. Vem har ansvaret för att påminna de instanser som slarvar med att skriva kommentarer?

Studieråd

[264] Bra.

6. Övrigt

Lärare

[265] Enkäten verkar utformad för utvärdering av en omfattande utbildning men inte en enskilda kurs.

[266] Övergripande tycker jag CEQ verkar bra.

[267] Utvärderingen är mer en lärarutvärdering än en kursutvärdering. (Man använder tom formuleringar som: "Lärarna har verkat mer intresserade av...". Vad har detta med examination att göra?) Ordet lärare (alt föreläsare) förekommer i 6 av frågorna.

Frågorna är på tok för många, omöjliga att svara ärligt på, svåra att begripa. Många känns ej relevanta för kursen, andra fattas.

Orimligt att utsätta studenter för dessa frågor 8-10 gånger om året. Hur påverkas svaren? (Är detta vetenskapligt undersökt?) I tider då ekonomin är dålig och alla har för mycket att göra känns det helt fel att satsa så mycket pengar och obetald arbetskraft på detta illa genomtänkta experiment. Jag är genuint negativ till CEQ och har bara skrivit en bråkdel av vad jag tycker

[268] För att sätta in mig på någon skala så anser jag att det är mycket bra att LTH äntligen fått ett enhetligt utvärderingssystem. Jag är däremot relativt neutral till just CEQ. Jag tror CEQ kan bli ok med smärre justeringar, men det finns säkert alternativ som hade varit väl så bra samtidigt som det finns en mängd alternativ som hade varit betydligt sämre.

[269] För goda utlåtanden verkar det (förutom kvaliteten i sig) bli allt viktigare med paketeringen av en kurs: Kursmtrl, programvaror, def av svårigheter, etc. måste vara tydliggjort. Man kan inte (avsiktligt) låta folk stöta på svårigheter som inte är uttalat att det skall vara svårt; c:a 20% kommer då att misstycka. Detta innebär att teknisstudierna alltmer kommer att divergera från hur arbetet som färdig ingenjör i näringslivet (där jag tillbringat sju år) är. Det är bara att anpassa sig: Mera tydligt ang kursmål, tänkta svårigheter, etc.

Om vi vidgar frågan till att gälla mer än mig och även den operativa utvärderingen, så tycker jag mig ha noterat att: ett för långt driven utvärderings/kvalitetssäkrings-arbete (som i sig är jättebra) kan medföra en gnällbefrämjande mentalitet i och kring kurserna, som i sin tur går ut över både kamraternas studieklimat och lärarens motivation. Under innevarande läsår har

jag (för första gången) hört folk som tidigare med liv och lust tagit sig an undervisningen säga (tex): Jag kom på mig själv med att jag inte tycker det är kul att undervisa längre... följt av lite exempel på hur en del studenters gnäll istället för eget arbete förstört undervisningslusten. Vilken sorts lärare finns kvar efter nästa högkonjunktur??

CEQ riskerar att i sammanhanget bli en av en näst intill obegränsad mängd av pålagor för den vanlige (även forskande) LTH-läraren. Det är: utvärderingar, formalia kring kursbeskrivningar/registreringar, pedagogiskt arbete (ETP, specialkurser, pedagogisk akademi, genombrottet,...) med olika grader/varianter av tvång, formalia kring forskningsansökningar (inkl. formalia med juridiska enheten, LTH-kansli, inblandade prefekter, etc...), redovisning av pågående aktiviteter (kostnader via obegripligt ekonomisystem, uppföljning, fördelning, rapportering, rekvirering, etc.), handledningsformalia (kursen si och titel så, annars kan man inte det ena eller andra på olika fakulteter) med motstridigheter LU/LTH, begärd statistik (publikationer, internationella kontakter, företagskontakter, etc.) från LTH/FIME/LU el från

forskningsaktiviteter/utvärderingsgrupper, miljöcertifiering (kurser, regler, diskussioner, tjafs, etc.), arbetsmiljöfrågor, rekryteringsunderlag och utställningar, nyttjande av logotyper/typsnitt samtidigt som man tror att alla använder MS-office, o.s.v., o.s.v.. Till detta kommer ledningens förmaningar om sparande i kombination med god representation av LTH/verksamheten, samtidigt som man skickar ut meningslösa broschyrer&presenter i kombination och ger egna taffliga presentationer utan beaktande av de riktlinjer man ställt upp.

Nåväl, det jag vill ha fram är: CEQ är jättebra i sig, men i ett sammanhang där läraren redan har en arbetstid på väl över 60tim/v (inte ovanligt för forskande personal @LTH), _och_ försöker hantera punkterna i uppräknningen ovan (varav mycket går att motivera), så kan CEQ och s.k. operativ utvärdering (på samtliga kurser, inkl olika möten i samband med detta) kännas en aning tungt.

CEQ-gruppens kommentarer: [267] a) Se kommentar under "1.1, Utbildningsledare, [12], b)" ovan! b) Huruvida examination huvudsakligen mäter reproduktion av fakta eller tecken på uppnådd förståelse är ytterst relevant. Det kan vidare vara viktigt att tänka på att examination kan bestå av flera olika moment, utspridda under en kurs. c) Studenterna tycks finna frågorna möjliga att besvara. Samtliga frågor är relevanta att ställa för samtliga kurser. Det kan vara intressant att även ställa andra frågor. Det är då fullt möjligt. d) Hur studenterna kommer att påverkas av att upprepade gånger svara på CEQ måste undersökas närmre. Å ena sidan kan eventuellt "uttrötning" ske. Å

andra sidan kan medvetenhet om att svaren används till utveckling av kurser och bekantskap med frågorna medföra att studenterna svarar mer seriöst och engagerat.

Utbildningsledare

[270] Det har fungerat över min förväntan med arbetsprocessen med CEQ. Bra jobbat CEQ-gruppen!!

[271] Arbetsbelastningen för utbildningsledarna är alldeles för stor. En kurs tar ca 3 timmar att utvärdera inklusive "allt", dvs leta reda på kurschefer, distribuera enkäter hit och dit, samordna mötestider, läsa och begrunda arbetsrapporten, gå på mötet, smälta mötet och författa en slutkommentar. Med 30 kurser per läsperiod kommer det att bli $30 \cdot 4 \cdot 3 = 360$ timmar på ett år, dvs 20% av en heltidstjänst, bara på ett program! Det finns mer än ett program på LTH och jag har inte räknat in lärarnas tid på ca 2 timmar per kurs. Är detta verkligen en genomtänkt användning av LTHs resurser?

Tidsmässigt kolliderar "CEQ-veckan" dessutom med de operativa möten vi håller på pågående kurser i läsvecka 3 och 4.

Arbetsbelastningen ska också ses i relation till vad vi får ut. Som enkäten är utformad saknas vissa nödvändiga aspekter. Dels studenternas roll och ansvarstagande i undervisningssituationen men främst allt som har med kursens innehåll och mål att göra. Detta är väsentliga frågor för utbildningsnämnderna och om utvärderandet ska upplevas som något så när meningsfullt i förhållande till den tid som läggs ner måste de aspekterna vara med.

Antalet godkända på examinationen är förresten inte ett bra mått i sammanhanget. Det säger bara hur många som uppfyllde examinationskraven. I bästa fall betyder det också att de uppfyllde/inte uppfyllde kursmålen. Vad det inte alls säger något om är huruvida de lärt sig detta under kursens gång. Det kan i värsta fall betyda att de redan kunde allt och kursen inte har tillfört någonting. I så fall är det en helt onödig kurs men det kan inte fångas upp av enkäten.

Följande är några exempel på frågor man skulle vilja ställa, t.ex. istället för gruppen "Allmänna färdigheter":

- Jag tycker att kursen uppnår målsättningen
- Kursen har varit välstrukturerad
- Jag tror att jag kommer att ha nytta av det som jag lärt mig i den här kursen när jag börjar arbeta
- Jag tror att jag kommer att ha nytta av det som jag lärt mig i den här kursen i andra kurser
- Jag hade nytta av det som jag lärt mig i andra kurser i den här kursen
- Kursen innehåller för mycket stoff och spänner över för stort ämne
- Jag tycker att kursen skulle fokusera mer på vissa delar av innehållet
- Jag upplever kurslitteraturen som värdefull
- Kopplingen mellan litteratur och undervisning har varit god
- Kursen ligger på en för hög nivå i förhållande till mina förkunskaper
- Kursen ligger på en för låg nivå i förhållande till mina förkunskaper

[272] Bra initiativ av LTH. Även genomförandet verkar nå ända ut denna gång. Något som jag tycker saknas i vissa andra projekt.

[273] Med tanke på alla resurser, i tid och pengar, som läggs på CEQ tycker jag att man har rätt att kräva betydligt större utbyte än det vi ser idag. Beträffande resurser så brukar det hävdas att enda kostnaden för CEQ är tre tjänster på central nivå. För alla andra inblandade (lärare, studenter, UL) tycks man anse att det finns outnyttjad kapacitet att ösa ur. Ett enkelt överslag visar att bara i hantering och möten kring enkäterna och rapporterna för obligatoriska och alternativobligatoriska kurser under ett läsår ligger storleksordningen 1-2 månars lektors/professors-arbete. Så gott som helt är detta nytillkomna arbetsuppgifter, som inte ersätter gamla. Att allokera så mycket arbetskraft (och pengar) borde ha varit ett medvetet beslut. Detta så mycket mer som man på alla andra ställen i organisationen jagar resursläckor, och man på institutionsnivå håller noga reda på varje timme av lärarnas arbetstid. Vi är på väg att få en situation där kontrollfunktionen stjäl oproportionerligt mycket resurser och uppmärksamhet från kärnverksamheten.

[274] Man borde också upplysa studenter om att CEQ mera utvärderar läraren än kursen. Ett annat år, med en annan lärare, kan man få helt andra CEQ-siffror för exakt samma kurs. (Man kan övertyga sig om CEQ:s starka lärarfokus genom att titta på utvärderingarna för kurser med parallella föreläsningsserier, tex endimensionell analys.)

[275] Förutom CEQ och den rapporterade utvärderingen skulle det finnas en operativ utvärdering. Mycket av den kritik jag hör angående CEQ har med detta att göra. Jag tror att en förutsättning för att CEQ skall tas emot ordentligt är att det kompletteras med en bra fungerande operativ utvärdering. Diskussioner om detta måste komma igång på allvar.

CEQ-gruppens kommentarer: [273] Att bedriva kvalitetssäkrande processer är en nödvändig och självklar sak för LTH. I många fall har kursutvärderingsarbete bedrivits på liknande sätt redan före införandet av systemet för rapporterade kursutvärdering. Den kvalitet som åsyftas är kvalitén på resultatet av kärnverksamheten. Att övervaka i vilken mån man lyckas skapa god förutsättningar för studenternas lärande, och att analysera detta och kollektivt söka förbättringar, är en omistlig del av grundutbildningsarbetet. Utvärdering har varit och ska vara en integrerad del av anordnandet av utbildning. [274] CEQ mäter hur studenter upplever genomförandet av en kurs. Detta är självfallet i hög grad beroende av lärarna som genomför kursens undervisning. Det är också beroende av andra omständigheter, som t ex vilka slags undervisningsformer som används, vilka resurser som står till buds, vilka andra erfarenheter av utbildning studenterna har mm. [275] CEQ mäter, bl a, sådant som har med förekomst av operativ utvärdering att göra. (Tex värdefull återkoppling på studenternas prestationer, lärarnas intresse för studenternas svårigheter, fortlöpande måltydighet mm.)

Studieråd

[276] Platsen för fritextsvaren på CEQ-enkäten är mycket liten och således inte särskilt stimulerande till kommentarer som skulle kunna vara av betydande värde för studierådet.

För att uppnå bra svarsfrekvens, för att möjliggöra långa fritextsvar, för att teknologerna ska svara efter kursens avslutande men inte på tentan, för att underlätta tillägget av kompletterande frågor av SR och sammanställningen av dessa vore det högst önskvärt att systemet datoriseras och kopplas till KA eller inloggning på datorsystemet (efd).

SRD har funderat lite på möjligheterna att utvärderingsmöjligheten är öppen under en viss period och kopplad till påminnelser under inloggning där det går att välja ”utvärdera”, ”utvärdera senare”, ”vill ej utvärdera kurs X”.

7. Vad tycker du främst behöver förbättras i arbetet med CEQ-utvärderingarna?

Lärare

[277] Om man skall ha en utvärderingsenkät (som det tydligen är lag på) så bör det utvecklas ett annat sätt att få in enkätsvar, t ex via KA-systemet eller krav på inlämnad (inte nödvändigtvis ifylld) enkät för godkänd kurs.

[278] Vissa frågor måste bort. Studenter är nu osäkra på hur frågorna ska tolkas. Men ofta sätter de någon poäng utifrån sin tolkning. Många osäkra poäng bildar sedan grund för en sammanfattning vars trovärdighet kan vara ganska skakig. Någon funktionell form för distribution och insamling behöver tänkas ut. Vem ska betala lärarna för merarbetet? Institutionen eller ska det ske ideellt?

[279] Lägg ner dem.

[280] Vi borde informera studenterna bättre om utvärderingsprocessen, relevansen och formulering av frågorna så att de vet vad de utvärderar.

[281] LTH behöver en genomtänkt policy för hur teknologerna skall fås att fylla i utvärderingsblanketterna. Speciellt som, enligt min mening, blanketterna inte bör fyllas i förrän hela kursen inklusive examination är avslutad och då träffar man inte längre kursdeltagarna.

[282] Återgå till den gamla typen av utvärdering , tex modell F, och utveckla den.

[283] Distribution av rapporterna till kursledaren. Information om vart lapparna ska skickas.

[284] CEQ har inte mötts av sprudlande entusiasm ute i verksamheten. Därför är det extra viktigt att CEQ-gruppens arbete är bättre än perfekt. Dvs ni får inte ge de som är negativa sådana gratispoäng som gjorts; Felaktiga siffror, felstavningar, felaktiga datum, försenade arbetsrapporter, felkodade enkäter, ... Att detta fungerar måste vara den samordningsansvariges viktigaste arbetsuppgift!

Utbildningsledare

[285] Känns mest som det är småändringar f.n. Kommer säkert på mer när det gått 1 år och man fått mer perspektiv

[286] Nästan allt, det framgår väl av mina tidigare svar.

[287] Sammantaget tycker jag det är bra med ett centralt, gemensamt, utvärderingssystem men dess nuvarande innehåll och utformning är mindre bra:

- processen måste göras mindre tidskrävande
- enkäten måste belysa alla aspekter av en kurs, inte bara den

pedagogiska

- det får inte förutsättas att läraren är roten till allt ont/gott

[288] Nu är projektet sjösatt och testat. Det gäller att de till att det inte stannar av. Dessutom tycker jag att det vore värdefullt att få en länk från KA till senaste slutrapporten för den aktuella kursen.

[289] Det mesta, men framförallt hanteringen.

[290] Inget speciellt annat än det som jag angivit ovan

[291] I första hand föreslår jag att man konstruerar ett enklare system och gör nya frågor. I andra hand, om man håller fast vid CEQ, återupprepar jag mina förslag om användaranpassning och presentation ovan.

[292] Hanteringen *måste* förbättras och struktureras bättre. Tidsplaneringen idag är på förhand utdömd. Om den inte går ihop idag hur skall det gå när ni tar med de valfria kurserna? Dessutom måste det finnas hjälpmedel för det administrativa arbetet med att boka möten osv.

Studieråd

[293] Det största problemet är informationen om systemet, om varför det är bra. Folk som inte tycker att det är ett bra system kommer aldrig att göra ett bra jobb med det. Kort, sälj systemet genom att prata om det och pointera varför det är viktigt samt datorisera enkäten.

[294] Frågeställningarna i enkäten och hur de används.

CEQ-processen saknar förtroende hos lärare och studenter, vilket gör att man inte tar den tid och energi som krävs för att kunna kursförbättra, utifrån enkätsvaren. CEQ kostar mer än det smakar, främst i form av tid som kunde lagts på mer konkret kursförbättring.

8. Vad tycker du fungerat bäst i arbetet med CEQ-utvärderingarna?

Lärare

[295] Diskussionsmötet om arbetsrapporten var givande.

[296] Bra med feedback och diskussionsmötena. En hel del intressanta frågor i enkäten. Bra att studenterna kan skriva egna kommentarer. Bra att man kan fylla i arbetsrapporten via nätet.

[297] Inget.

[298] Diskussionsmöten om arbetsrapporter ..... mycket bra

[299] Bra att få en uppfattning om hur ens kurs utvärderas i jämförelse med andra kurser

[300] Alla de CEQ-rapporter jag tittat på verkar att ge en i mitt subjektiva tycke "korrekt" kursutvärdering. Det är ju bra!

Utbildningsledare

[301] Arbetsprocessen har på det stora hela fungerat mycket bra.

[302] Ingenting, mer än möjligen diskussionsmötet med teknologer och utbildningsledare.

[303] Att rapporter kommer ut förhållandevis snabbt och, datortekniskt sett, förbluffande smärtfritt (ur mitt perspektiv sett).

[304] I stället för att värdera vad som fungerat bäst omformulerar jag frågan till vad jag blivit mest positivt överraskad av och det är dels hemsidan som utgör ett bra och funktionellt administrativt stöd. Jag är också mycket positivt överraskad av CEQ-samordnare som jag tycker gjort ett mycket bra jobb.

[305] Ingenting, utom diskussionsmötena när man väl har lyckats boka dem.

[306] Ordning o reda.

[307] Jag tycker om idén att ha samma utvärdering på hela LTH. Dessutom känns själva utvärderingen och rapporteringen bra.

Studieråd

[308] Framtidsdrömmarna om ett heltäckande utvärderingssystem som även innefattar valfria kurser.

/CEQ-projektgruppen